

مقدمه

در کنه‌های خانواده Tetranychidae کلیسر به شکل استایلت است. کنه‌های تارتن Spider mite نام دارند. زایده شست ناخن دارند. بیشتر پشت برگ‌ها فعالیت دارند. استایلت‌ها را در جدار سلول فرو کرده و تغذیه می‌کنند. هضم پیش دهانی ندارند. چون کلروفیل را می‌مکنند در متن برگ حالت سفیدی ایجاد می‌کنند یا پشت برگ تار تنیده که این تار پناهگاه کنه‌هاست و هم مرحله رشدی کنه در آن کامل می‌شود و از دست دشمنان طبیعی در امان می‌مانند. تارها فرمون هم دارند. گرد و خاک جذب تارها شده و ظاهر درخت گرد و خاکی می‌شود.

برخی از کنه‌های مهم خانواده Tetranychidae

کنه تارتن دولکه‌ای (*Tetranychus utricae*)

دارای انتشار جهانی، بسیار پلی‌فاژ (بیش از ۱۰۰۰ گونه میزبان در ۱۰۰ خانواده گیاهی دارد). میزبان‌های این آفت گیاهان زراعی، باغی، زینت - صیفی و سبزی - جنگل و مرتعی است. این کنه دارای دو لکه پشتی جانبی تیره (شکل ۱)، شکل ادیاگوس مهم‌ترین صفت برای تشخیص جنس‌ها، کلیسر شلاقی خود را در بافت گیاهی فرو برده و محتویات سلول‌ها را خالی کرده و باعث تخریب سبزینه و اختلال در رشد گیاه می‌شود. ابتدا نقاط زرد ریز و سپس لکه‌های زرد قهوه‌ای در گیاه ظاهر شده و باعث ریزش برگ‌ها می‌شود. علاوه بر برگ، ساقه، گل و میوه نیز مورد حمله این آفت قرار می‌گیرند. تنیدن تار و تجمع گرد و غبار و نرسیدن نور کافی برای فتوسنتز، گردآلود بودن بوته‌ها، ریزش برگ‌ها و خزان زودرس، کوچک ماندن میوه‌ها و ضعیف شدن گیاه از علائم مهم خسارت این آفت است. زمستان را به صورت ماده بالغ جفت‌گیری کرده لابلای بقایای گیاه، کلوخه‌ها و روی گیاهان همیشه سبز و علف‌های هرز حاشیه مزارع سپری می‌کند. شرایط گرم و خشک را می‌پسندد. تعداد نسل این آفت بسیار زیاد است. برای کنترل، آبیاری بارانی، آبیاری مرتب و کاشتن پوشش سبز زیر درختان و استفاده از دشمنان طبیعی پیشنهاد می‌شود.

شکل ۱- کنه تارتن دو لکه‌ای

کنه ارغوانی درختان میوه (*Amphitetranychus viennensis*)

درختان میوه خانواده Rosaceae میزبان این آفت هستند. فرم تابستانی به رنگ متمایل به بنفش تا قرمز سیر و فرم زمستانی به رنگ قرمز یا قوتی شفاف می‌باشند. کنه‌های ماده زمستانگذرانی می‌کنند. در بهار و تابستان با تغذیه از شیره سلول‌های برگ باعث ایجاد لکه‌های در ابتدا رنگ پریده و سپس قهوه‌ای می‌شود. تنیدن تار، خزان زودرس و نارس ماندن و ریزش میوه‌ها از علائم خسارت آفت است. ۴ تا ۶ نسل در سال دارد.

کنه زرد سیب (*Eotetranychus pruni*)

این کنه بر روی سیب، گلابی و گیلاس و آلو فعالیت می‌کند و با تغذیه از شیره سلولی برگ و تنیدن تار باعث خزان زودرس برگ‌ها می‌شود. کنه‌های ماده زمستان گذرانی می‌کنند.

کنه تارتن انجیر (*Eutetranychus hirsti*)

از آفات مهم و درجه یک انجیر در نقاط مختلف ایران است. این کنه با تغذیه از شیره سلولی برگ و حتی میوه و تنیدن تار موجب خزان زودرس برگ‌ها، عدم باروری و نارس ماندن و ریزش میوه‌های خسارت دیده و کاهش کمی و کیفی محصول می‌گردد. کنه‌های ماده زمستان گذرانی می‌کنند. این کنه در شرایط خوزستان تا ۲۱ نسل هم ایجاد می‌کند.

کنه شرقی مرکبات (*Eutetranychus orientalis*)

یکی از آفات مهم مرکبات به ویژه در مناطق جنوبی کشور می‌باشد. علاوه بر مرکبات، از روی مو، انار، خرما و برخی گیاهان زینتی نیز گزارش شده است. علائم خسارت آن در روی سطح برگ و اطراف رگبرگ میانی و سپس رگبرگ‌های جانبی به صورت کلروزه و قهوه‌ای شدن برگ‌ها ظاهر می‌شود. تار کم تولید می‌کند (شکل ۲). بر روی پرتقال در انبوهی بالا باعث خزان و ریزش برگ‌ها می‌شود. لیمو ترش حساس‌ترین است. زمستان را به صورت تخم سپری می‌کند. تا ۱۰ نسل در سال تولید می‌کند.

شکل ۲- کنه شرقی مرکبات

منبع

اکرمی، محمدعلی (۱۳۹۵). کنه‌شناسی گیاهی (چاپ سوم). تشیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.